

DECYZJA KOMISJI**z dnia 20 lipca 2010 r.****w sprawie pomocy państwa C 33/09 (ex NN 57/09, CP 191/09) udzielonej przez Portugalię
w postaci gwarancji rządowej udzielonej BPP***(notyfikowana jako dokument nr C(2010) 4932)***(Jedynie tekst w języku portugalskim jest autentyczny)****(Tekst mający znaczenie dla EOG)**

(2011/346/UE)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w szczególności jego art. 108 ust. 2 akapit pierwszy,

uwzględniając Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w szczególności jego art. 62 ust. 1 lit. a),

po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag zgodnie z przywołanymi artykułami⁽¹⁾ i uwzględniając otrzymane odpowiedzi,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Niniejsza decyzja dotyczy pomocy państwa udzielonej przez Portugalię w postaci gwarancji rządowej na rzecz banku Banco Privado Português (zwanego dalej „BPP”).

1. PROCEDURA

(2) W dniu 13 marca 2009 r. Komisja zatwierdziła w drodze decyzji („decyzja w sprawie pomocy na ratowanie”)⁽²⁾ gwarancję rządową udzieloną na zabezpieczenie pożyczki w wysokości 450 mln EUR udzielonej na rzecz BPP przez sześć banków portugalskich w dniu 5 grudnia 2008 r. Środek został zatwierdzony na okres sześciu miesięcy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. b) Traktatu WE (obecnie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE) w oparciu o założenie, że władze portugalskie zrealizują swoje zobowiązanie do przedłożenia planu restrukturyzacji w terminie sześciu miesięcy (tj. do dnia 5 czerwca 2009 r.).

(3) W dniu 15 lipca 2009 r. Komisja wezwała władze portugalskie do przedłożenia w trybie pilnym planu restrukturyzacji banku BPP. W dniu 6 października 2009 r.

Komisja, działając zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE⁽³⁾, wystosowała oficjalny monit, ponieważ wymagany plan restrukturyzacji nie został przedłożony.

(4) W dniu 10 listopada 2009 r. Komisja wszczęła w odniesieniu do domniemanego środka pomocy państwa formalne postępowanie wyjaśniające. W tej samej decyzji Komisja wydała urzędowy nakaz przekazania informacji wzywający Portugalię do przedłożenia planu restrukturyzacji do dnia 22 grudnia 2009 r.

(5) Decyzja Komisji o wszczęciu postępowania została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* w dniu 6 marca 2010 r.⁽⁴⁾ Komisja wezwała zainteresowane strony do przedstawienia uwag dotyczących środka pomocy. Uwagi zostały przedstawione w piśmie z dnia 6 kwietnia 2010 r. przez osobę trzecią pragnącą zachować anonimowość.

(6) Komisja zwróciła się do Portugalii o udzielenie informacji pismem z dnia 12 marca 2010 r., na które Portugalia odpowiedziała pismem z dnia 13 kwietnia 2010 r., którego odbiór zarejestrowano dnia 14 kwietnia 2010 r.

(7) Uwagi zainteresowanych stron zostały przekazane Portugalii pismem z dnia 15 kwietnia 2010 r. Portugalia odpowiedziała na te uwagi pismem z dnia 13 maja 2010 r., zarejestrowanym dnia 14 maja 2010 r.

(8) Komisja zwróciła się o przekazanie dodatkowych informacji dnia 29 kwietnia 2010 r., które Portugalia przedłożyła w piśmie z dnia 13 maja 2010 r. Portugalia dostarczyła dodatkowe informacje w dniach 15 i 21 czerwca 2010 r.

⁽¹⁾ Dz.U. C 56 z 6.3.2010, s. 10.

⁽²⁾ Dz.U. C 174 z 28.7.2009, s. 1.

⁽³⁾ Dz.U. L 83 z 27.3.1999, s. 1.

⁽⁴⁾ Zob. przypis 1.

2. BENEFICJENT I ŚRODEK

2.1. Beneficjent

- (9) BPP jest instytucją finansową z siedzibą w Portugalii, oferującą usługi bankowości prywatnej, doradztwa dla firm oraz usługi w zakresie inwestycji na niepublicznym rynku kapitałowym. Klientami BPP są deponenci fizyczni i instytucjonalni, w tym pięć spółdzielczych rolniczych banków kredytowych (*caixas de crédito agrícola mútuo*), jeden bank oszczędnościowy (*caixa económica*), klika funduszy emerytalnych, firmy ubezpieczeniowe i inne podmioty. BPP prowadzi działalność w Portugalii, Hiszpanii oraz w mniejszym zakresie w Brazylii i w Republice Południowej Afryki.
- (10) Udziały BPP nie są notowane na giełdzie i z tego powodu cena rynkowa tych udziałów nie może być przedmiotem obserwacji. Zgodnie ze stanem z dnia 30 czerwca 2008 r. aktywa ogółem w bilansie BPP wynosiły 2,9 mld EUR, co stanowiło mniej niż 1 % wszystkich aktywów portugalskiego sektora bankowego. Grupa Privado Holding SGPS (*sociedade gestora de participações sociais*) SA jest właścicielem 100 % udziałów banku BPP. Według stanu na dzień 30 czerwca 2008 r. większość udziałów tej spółki holdingowej (51,5 %) należała do 12 udziałowców. W 2009 r. grupa Privado Holding zatrudniała 187 pracowników, spośród których 148 pracowało dla banku BPP.

2.2. Trudna sytuacja finansowa banku

- (11) Według władz portugalskich BPP straciło płynność ze względu na pogorszenie się sytuacji gospodarczej na świecie, które w znacznym stopniu zmniejszyło zdolność banku do zarządzania swoją płynnością.
- (12) W dniu 24 listopada 2008 r. BPP poinformował portugalski bank centralny („Bank Portugalii”) o ryzyku związanym z brakiem możliwości spłaty swoich zobowiązań płatniczych. BPP uzyskał wówczas pozwolenie na zawieszenie wszystkich swoich płatności począwszy od dnia 1 grudnia 2008 r.
- (13) W dniu 5 grudnia 2008 r. BPP otrzymał zabezpieczoną pożyczkę w wysokości 450 mln EUR zabezpieczoną gwarancją rządową na warunkach określonych niżej. Pożyczka i gwarancja pokryły tylko te zobowiązania BPP, które były zarejestrowane w bilansie na dzień 24 listopada 2008 r., a pożyczka miała zostać wykorzystana wyłącznie w celu spłacenia deponentów i innych wierzycieli, nie zaś w celu pokrycia zobowiązań innych podmiotów wchodzących w skład grupy

2.3. Środek pomocy nadzwyczajnej

- (14) W dniu 5 grudnia 2008 r. BPP podpisał z sześcioma głównymi bankami portugalskimi (Banco Comercial Português, SA, Caixa Geral de Depósitos, SA, Banco Espírito Santo, SA, Banco BPI, SA, Banco Santander Totta, SA, Caixa Central – Caixa Central de Crédito Agrícola Mútuo CRL) („syndykat bankowy”) zabezpieczoną gwarancją rządową umowę pożyczki („umowa pożyczki”) na kwotę 450 mln EUR. Termin zapadalności pożyczki

wynosił sześć miesięcy z możliwością jego przedłużenia do dwóch lat, a stopa procentowa była ustalona na poziomie EURIBOR + 100 punktów bazowych. Odpłatność za pożyczkę określono w oparciu o koszty finansowania ponoszone przez banki kredytujące w czasie dokonywania transakcji.

- (15) Według władz portugalskich, bez gwarancji rządowej żaden kredytodawca nie był skłonny do zapewnienia finansowania BPP przy zastosowaniu rozsądnej stopy procentowej, biorąc pod uwagę trudną sytuację finansową tego banku. Gwarancja rządowa zabezpieczająca pożyczkę została udzielona zgodnie z ustawą nr 112/97, tj. poza portugalskim systemem gwarancji (ustawa 60-A/2008) zatwierdzonym przez Komisję w dniu 29 października 2008 r.⁽⁵⁾ W szczególności władze portugalskie stwierdziły, że ogólny system gwarancji, który dotyczy tylko wypłacalnych banków, stanowiłby niewłaściwe ramy dla interwencji państwa na rzecz BPP z uwagi na pogarszającą się sytuację finansową banku i szczególne ryzyko związane z tą transakcją.
- (16) Odpłatność za gwarancję rządową została ustalona na poziomie 20 punktów bazowych, biorąc pod uwagę zabezpieczenie przedstawione przez BPP.
- (17) Na zabezpieczenie składa się: (i) uprzywilejowany zastaw na szereg aktywów określonych w umowie zawartej przez Portugalie, BPP i Bank Portugalii; oraz (ii) uprzywilejowana hipoteka ustanawiana na nieruchomościach będących własnością BPP. W momencie podpisywania umowy pożyczki i umowy gwarancyjnej⁽⁶⁾ wartość tego zabezpieczenia została oszacowana przez władze portugalskie na około 672 mln EUR. Kwestie związane z ustanowieniem zabezpieczenia reguluje porozumienie podpisane przez Skarb Państwa, BPP i Bank Portugalii, w którym ten ostatni został wyznaczony jako depozytariusz i zarządzający zabezpieczeniem w imieniu Skarbu Państwa. Według władz portugalskich państwo portugalskie posiada, na mocy prawa krajowego, uprzywilejowaną pozycję i prawo pierwszeństwa względem zabezpieczenia.
- (18) W okresie obowiązywania pożyczki zabezpieczonej gwarancją rządową BPP zobowiązał się do wstrzymania się od sprzedaży swoich obecnych i przyszłych aktywów, wykorzystywania ich jako zabezpieczenia lub dysponowania nimi w inny sposób.
- (19) W kontekście badania prowadzonego przez Komisję w odniesieniu do środka pomocy nadzwyczajnej Portugalia zobowiązała się do przedłożenia planu restrukturyzacji banku BPP w ciągu sześciu miesięcy od daty interwencji państwa (tj. do dnia 5 czerwca 2009 r.).

⁽⁵⁾ Decyzja z dnia 29 października 2008 r. dotycząca sprawy NN 60/08 – System gwarancji dla instytucji kredytowych w Portugalii.

⁽⁶⁾ Władze portugalskie przedstawiły nowe szacunki Banku Portugalii z dnia 7 maja 2010 r., zgodnie z którymi wartość zabezpieczenia wynosi 582 mln EUR.

- (20) W swojej decyzji z dnia 13 marca 2009 r. Komisja zatwierdziła środek na okres sześciu miesięcy od daty udzielenia gwarancji rządowej, tj. do dnia 5 czerwca 2009 r. Komisja uznała również przedłożenie planu restrukturyzacji do dnia 5 czerwca 2009 r. za konieczne ze względu na wyjątkowo niski poziom odpłatności.
- (21) W celu przedłużenia ważności gwarancji poza początkowy okres sześciu miesięcy władze portugalskie zobowiązały się do przedłożenia Komisji szczegółowego zgłoszenia w tej sprawie.
- (22) Portugalia nie wywiązała się z wyżej wymienionych zobowiązań.

2.4. Przedłużenie środka pomocy nadzwyczajnej

- (23) Za pośrednictwem wiadomości e-mail z dnia 23 czerwca 2009 r. Portugalia poinformowała Komisję o podjęciu decyzji o przedłużeniu gwarancji rządowej na okres dalszych sześciu miesięcy (*Despacho* nr 13364-A/2009 Ministerstwa Finansów z dnia 5 czerwca 2009 r.). Portugalia nie zgłosiła jednak tego przedłużenia ani nie wystąpiła z wnioskiem o jego zatwierdzenie przez Komisję.
- (24) Ponieważ w swojej decyzji Komisja zatwierdziła tylko pomoc udzielaną do dnia 5 czerwca 2009 r., pomoc na ratowanie stała się niezgodna z prawem w dniu 6 czerwca 2009 r.
- (25) Administratorzy BPP przedłożyli Bankowi Portugalii plan naprawczy w dniu 24 kwietnia 2009 r.
- (26) Pismem z dnia 5 czerwca 2009 r. władze portugalskie wyjaśniły Komisji, że opóźnienie w przedłożeniu planu restrukturyzacji banku BPP wynikało z faktu, że plan naprawy i restrukturyzacji zaproponowany przez BPP nie został zaakceptowany przez Bank Portugalii.
- (27) W dniu 9 czerwca 2009 r. Ministerstwo Finansów i Administracja Publiczna opublikowało dokument zatytułowany „*Esclarecimento do Ministério das Finanças e da Administração Pública – Decisão relativa ao Banco Privado Português*” („Wyjaśnienia Ministerstwa Finansów i Administracji Publicznej – decyzja w sprawie Banco Privado Português”) (zwany dalej „dokumentem z dnia 9 czerwca 2009 r.”), w którym stwierdziło, że w planie naprawy i restrukturyzacji przedłożonym Bankowi Portugalii przez BPP w dniu 24 kwietnia 2009 r. proponowano między innymi przeprowadzenie operacji dokapitalizowania z wkładem państwa w wysokości 150–200 mln EUR w postaci akcji zwykłych, akcji uprzywilejowanych i dodatkowych bezzwrotnych obligacji. Plan ten nie został zaakceptowany, ponieważ uznano, że jest on „niezgodny z przepisami dotyczącymi dokapitalizowania określonymi w ustawie nr 63-A/2008 lub z właściwymi w odniesieniu do tej kwestii wytycznymi Unii Europejskiej mającymi na celu zapewnienie zgodności ze wspólnotowymi regułami konkurencji, z uwagi na fakt, że w rozpatrywanej sprawie występuje pomoc państwa”.

- (28) W dokumencie z dnia 9 czerwca 2009 r. zawarto również informacje o tym, że duża liczba klientów BPP powierzyła swoje oszczędności zarządowi banku, który zainwestował je w instrumenty finansowe rozłożone na kilkadziesiąt spółek pośredniczących założonych w zagranicznych jurysdykcjach (instrumenty „bezwzględnej rentowności”). Pomimo ryzyka nieodłącznie związanego z tymi produktami BPP ustalił stopę odpłatności i udzielił gwarancji w odniesieniu do całego kapitału zainwestowanego przez tych klientów w terminie zapadalności. Informacje dotyczące tej gwarancji zwrotu nie zostały nigdy przekazane organom nadzoru; nie zostały one również uwzględnione i zarejestrowane w bilansie banku. Poprzez zatajenie tego zobowiązania udziałowcy banku uniknęli konieczności wniesienia większego wkładu kapitałowego w celu spełnienia obowiązujących wymogów prawnych i regulacyjnych. Ponadto zgodnie z dokumentem z dnia 9 czerwca 2009 r., w wyniku dochodzenia przeprowadzonego przez portugalską Komisję Papierów Wartościowych (*Comissão do Mercado de Valores Mobiliários – CMVM*) i Bank Portugalii wykryto poważne nieprawidłowości stanowiące działania przestępcze ze strony BPP.

2.5. Sytuacja produktów inwestycyjnych w ramach bezwzględnej rentowności

- (29) W dokumencie z dnia 9 czerwca 2009 r. władze portugalskie stwierdziły również, że wraz z organami nadzoru rozważają rozwiązanie pozwalające na minimalizację strat klientów BPP będących posiadaczami instrumentów bezwzględnej rentowności, których inwestycje były zagrożone. Planowane przez rząd rozwiązanie polegałoby między innymi na zastosowaniu następujących środków: 1) utworzenie nowego instrumentu finansowego, reprezentatywnego dla bieżącego pośredniego portfela bezwzględnej rentowności, w celu zastąpienia obecnych pozycji inwestorów; 2) emisję instrumentu finansowego i zarządzanie tym instrumentem powierzono by podmiotowi niezależnemu od BPP, który stanowiłby własność krajowych instytucji bankowych i byłby przez nie zarządzany.

2.6. Formalne postępowanie wyjaśniające i drugie przedłużenie środka pomocy nadzwyczajnej

- (30) W dniu 15 lipca 2009 r. Komisja wezwała władze portugalskie do przedłożenia planu restrukturyzacji banku BPP w trybie pilnym, nawet w formie tymczasowej, przypominając o tym, że pomoc na ratowanie stała się niezgodna z prawem od dnia 6 czerwca 2009 r.
- (31) W dniu 6 października 2009 r. Komisja, działając zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 659/1999, wystosowała oficjalny monit, ponieważ wymagany plan restrukturyzacji nie został przedłożony.
- (32) W dniu 10 listopada 2009 r. Komisja wszczęła w odniesieniu do domniemanego środka pomocy państwa formalne postępowanie wyjaśniające. W tej samej decyzji Komisja wydała urzędowy nakaz przekazania informacji wzywający Portugalie do przedłożenia planu restrukturyzacji do dnia 22 grudnia 2009 r.

- (33) Decyzja Komisji o wszczęciu postępowania została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* ⁽⁷⁾. Komisja wezwała zainteresowane strony do przedstawienia uwag dotyczących środka pomocy.
- (34) W dniu 3 grudnia 2009 r. władze portugalskie poinformowały Komisję o zamiarze przedłużenia gwarancji rządowej na okres dalszych sześciu miesięcy. Według władz portugalskich państwo zostało zmuszone do odnowienia gwarancji, ponieważ natychmiastowe przerwanie działalności BPP stanowiłoby wyraźne zagrożenie dla rozważanego obecnie rozwiązania. Ponieważ BPP z oczywistych względów nie był w stanie spłacić pożyczki, banki, które udzieliły BPP pożyczki, zgodziły się przedłużyć termin jej zapadalności o kolejne sześć miesięcy, bez zmiany obecnie obowiązujących warunków i bez dodatkowego finansowania pod warunkiem przedłużenia również odpowiedzialnej gwarancji rządowej.
- (35) W związku z tym w dniu 5 grudnia 2009 r. gwarancja rządowa została przedłużona na okres dalszych sześciu miesięcy. Komisja nie została powiadomiona o tym przedłużeniu: władze portugalskie poinformowały jedynie Komisję, że gwarancja udzielona na zabezpieczenie pożyczki zostanie odnowiona.
- (36) W dniu 25 lutego 2010 r. władze portugalskie przesłały pismo wyjaśniające elementy, które zdaniem rządu powinny stanowić podstawę dla rozwiązania problemów stworzonych przez BPP w odniesieniu do znacznej części jego klientów, tj. inwestorów inwestujących w produkty inwestycyjne w ramach bezwzględnej rentowności.
- (37) W tym samym piśmie władze portugalskie poinformowały Komisję, że dnia 11 grudnia 2009 r. rząd podjął decyzję w sprawie:
- (i) utworzenia zamkniętego i niezharmonizowanego specjalnego funduszu inwestycyjnego (*Fundo Especial de Investimento* – FEI), w skład którego wchodzi zasoby (aktywa i zobowiązania brutto) zgromadzone w produkcie inwestycyjnym bezwzględnej rentowności, który charakteryzują następujące cechy: a) pasywne zarządzanie specjalnym funduszem inwestycyjnym; b) subskrypcja udziałów niepieniężnych; c) czteroletni termin z możliwością wydłużenia do maksymalnie dziesięciu lat w drodze decyzji zgromadzenia akcjonariuszy (1 akcja = 1 głos); d) dobrowolne członkostwo klientów;
 - (ii) odnowienia gwarancji rządowej na zabezpieczenie pożyczki w wysokości 450 mln EUR do momentu utworzenia specjalnego funduszu inwestycyjnego;
- (iii) uruchomienia funduszu gwarancyjnego depozytów (*Fundo de Garantia de Depósitos* – FGD) zabezpieczającego pełną spłatę wartości pieniężnych sald kredytowych każdego deponenta, jeżeli wartość ta nie przekracza 100 000 EUR, oraz systemu rekompensat dla inwestorów (*Sistema de Indemnização aos Investidores* – SII), który gwarantuje rekompensatę w maksymalnej wysokości 25 000 EUR dla jednego inwestora na warunkach określonych w przepisach prawa, i nie wiąże się z wykorzystaniem jakichkolwiek zasobów państwowych;
 - (iv) przyznania ubezpieczenia w wysokości do 250 000 EUR dla klientów, którzy przystąpili do FEI, pod warunkiem że byli oni objęci kryteriami FGD i SII; tym samym ujemna różnica, o ile występuje, między przychodami klienta – w postaci zwrotów z FGD i SII oraz płatności z FEI – a wartością nominalną inwestycji do pułapu 250 000 EUR na dzień 24 listopada 2008 r. jest objęta ubezpieczeniem ze strony państwa.
- (38) Zobowiązanie podjęte przez państwo portugalskie w odniesieniu do inwestorów FEI, z racji tego, że wynika ono z portugalskiego systemu prawnego, będzie miało zastosowanie tylko z chwilą wygaśnięcia Funduszu, co nastąpi po upływie czterech lat od daty jego utworzenia, tj. w dniu 30 marca 2014 r. ⁽⁸⁾.
- (39) W dniu 1 lutego 2010 r. portugalska Komisja Papierów Wartościowych (CMVM) udzieliła zezwolenia na utworzenie FEI zgodnie z zamieszczonym powyżej opisem; Privado Fundos – Sociedade Gestora de Fundos de Investimento, SA został wskazany jako organ odpowiedzialny za zarządzanie Funduszem, a Banif – Banco de Investimento, S.A jako depozytariusz Funduszu.
- (40) FEI został utworzony w dniu 30 marca 2010 r.
- (41) W dniu 16 kwietnia 2010 r. Bank Portugalii wydał komunikat, w którym oświadczył, że licencja bankowa BPP została cofnięta decyzją z dnia 15 kwietnia z uwagi na brak możliwości zrestrukturyzowania lub dokapitalizowania banku. W dniu 22 kwietnia Bank Portugalii zwrócił się do właściwego sądu (Tribunal de Comércio de Lisboa) o przeprowadzenie likwidacji BPP, przedstawiając w tym samym czasie wnioski o powołanie komitetu likwidacyjnego. Likwidację BPP przeprowadza się zgodnie z portugalskimi przepisami dotyczącymi likwidacji mającymi zastosowanie w szczególności w odniesieniu do instytucji bankowych. Władze portugalskie uważają, że przeprowadzenie różnych czynności prawnych określonych w odpowiednich przepisach oznacza, że likwidacja może potrwać przez około jeden rok.

⁽⁷⁾ Zob. przypis 1.

⁽⁸⁾ Według władz portugalskich okres ten może zostać wydłużony do maksymalnego okresu dziesięciu lat od daty utworzenia FEI.

(42) W dniu 13 maja 2010 r. władze portugalskie powiadomiły Komisję o tym, że gwarancja została zajęta przez syndykat bankowy na podstawie umowy pożyczki⁽⁹⁾ i wyegzekwowana w dniu 7 maja, kiedy Portugalia zwróciła 450 mln EUR sześciu bankom. Państwo portugalskie stwierdziło, że podjęło już kroki niezbędne do wyegzekwowania uprzywilejowanej pozycji i prawa pierwszeństwa przysługujących mu jako wierzycielowi w odniesieniu do zabezpieczenia ustanowionego w związku z gwarancją poprzez przedstawienie swoich roszczeń właściwemu sądowi⁽¹⁰⁾.

3. DECYZJA KOMISJI DOTYCZĄCA FORMALNEGO POSTĘPOWANIA WYJAŚNIAJĄCEGO

(43) W decyzji z dnia 10 listopada 2009 r. wszczynającej formalne postępowanie wyjaśniające Komisja przedstawiła swoją ocenę wstępną i wątpliwości dotyczące zgodności przedmiotowych środków z rynkiem wewnętrznym. Środki, o których mowa, są następujące:

- wycena gwarancji poniżej poziomu zazwyczaj wymaganego zgodnie z komunikatem bankowym⁽¹¹⁾. Komisja wyraziła wątpliwości co do tego, czy poziom odpłatności jest odpowiedni, biorąc pod uwagę ryzyko. Komisja zatwierdziła taką wycenę wyłącznie w oparciu o zobowiązanie Portugalii do przedłożenia planu restrukturyzacji, który w perspektywie długoterminowej we właściwy sposób rozwiązałby kwestię takiej korzyści;
- fakt, że Portugalia nie przedłożyła planu restrukturyzacji, mimo że za pośrednictwem pisma z dnia 6 października 2009 r. otrzymała w tej sprawie oficjalny monit;
- przedłużenie gwarancji (w dniu 5 czerwca 2009 r.) poza okres sześciu miesięcy początkowo zatwierdzony przez Komisję.

4. UWAGI PORTUGALII

(44) W uwagach dotyczących wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego władze portugalskie stwierdziły, że nie były nieświadome podjętego wobec Komisji zobowiązania do dostarczenia planu restrukturyzacji BPP. Ostateczna odpowiedzialność za przygotowanie planu restrukturyzacji spoczywała jednak, zgodnie z pismem przedłożonym przez władze portugalskie w dniu 13 kwietnia 2010 r., na BPP (po zatwierdzeniu tego planu przez Bank Portugalii), a odpowiedzialność państwa portugalskiego ograniczała się jedynie do przekazania planu Komisji. Władze portugalskie nie przedstawiły planu restrukturyzacji Komisji tylko dlatego, że plan przedstawiony przez BPP nie został zatwierdzony przez

Bank Portugalii. W związku z tym urzędowy nakaz zawarty w decyzji Komisji z dnia 10 listopada 2009 r. nie mógł zostać wykonany, niezależnie od podejmowanych przez państwo portugalskie wysiłków politycznych mających na celu zapewnienie realizacji zobowiązań BPP wobec Banku Portugalii, państwa i, ostatecznie, Komisji.

(45) Jeżeli chodzi o pomoc państwa na rzecz BPP, Portugalia twierdzi, że pomoc ta była i pozostaje zgodna z rynkiem wewnętrznym zgodnie z art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE, ponieważ jej przyznanie miało na celu zapewnienie stabilności krajowego systemu finansowego analogicznie do wydarzeń rozgrywających się w kontekście europejskim.

(46) Jeżeli chodzi o przedłużenia gwarancji rządowej udzielonej na zabezpieczenie pożyczki w wysokości 450 mln EUR, Portugalia twierdzi, że nie stanowiły one nowej pomocy państwa, ponieważ sytuacja leżąca u podstaw zatwierdzenia przez Komisję środka pomocy państwa nie uległa zmianie. Warunki dwukrotnie przedłużonej gwarancji rządowej pozostały niezmienione: (i) wielkość pożyczki nie została zwiększona; (ii) nie wprowadzono zmian w zobowiązaniach związanych z pożyczką⁽¹²⁾; (iii) na mocy umowy gwarancyjnej gwarancja wygasłaby dopiero po upływie trzydziestu dni od daty ostatniej spłaty kapitału i odsetek, a Komisja wiedziała, że umowa pożyczki została zawarta na dwa lata⁽¹³⁾.

(47) Jeżeli chodzi o brak zgłoszenia dotyczącego przedłużenia gwarancji rządowej, władze portugalskie twierdzą, że odnowienie umowy pożyczki nie zależało od państwa portugalskiego, ale od syndykatu bankowego i BPP, i że nieprzedłużenie gwarancji musiałoby doprowadzić do takich samych negatywnych konsekwencji dla portugalskiego systemu finansowego, co konsekwencje, które zostały uznane za w pełni wystarczające do zatwierdzenia przez Komisję środka pomocy. Ponadto Portugalia uważa, że przedłużenia gwarancji były dokonywane automatycznie na mocy umowy regulującej umowę pożyczki, chociaż były one jednak sformalizowane ze względu na kwestię pewności prawa w odniesieniu do syndykatu bankowego.

(48) Co więcej, według władz portugalskich przedłużenia (nawet jeżeli uznaje się, że stanowią one nową pomoc) nie przyczyniły się do powstania korzyści gospodarczej, ponieważ BPP praktycznie rzecz biorąc nie prowadził działalności co najmniej począwszy od dnia 1 grudnia 2008 r. Tym samym środek, niezależnie od jego przedłużenia lub braku przedłużenia, nie „przyznawał korzyści gospodarczej BPP ani nie wzmacniał jego pozycji względem konkurentów, ponieważ BPP nie prowadził działalności na rynku i w konsekwencji nie konkurował z innymi bankami”⁽¹⁴⁾. W związku z tym Portugalia uznaje, że środek nie wpłynął ani na konkurencję, ani na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

⁽⁹⁾ Zgodnie z postanowieniami umowy pożyczki rozwiązanie lub niewypłacalność BPP powodują wcześniejszy zwrot przez BPP kwoty objętej gwarancją (art. 16). Według władz portugalskich z cofnięcia licencji BPP przez Bank Portugalski wynika, że doszło do takiego rozwiązania i w związku z tym na mocy umowy kwoty pożyczki stały się wymagalne i zostały zajęte przez bank działający jako agent na mocy umowy pożyczki.

⁽¹⁰⁾ Zob. s. 8 odpowiedzi z dnia 15 czerwca 2010 r.

⁽¹¹⁾ Komunikat Komisji „Zastosowanie zasad pomocy państwa do środków podjętych w odniesieniu do instytucji finansowych w kontekście obecnego, globalnego kryzysu finansowego” („komunikat bankowy”) (Dz.U. C 270 z 25.10.2008, s. 8).

⁽¹²⁾ Odpowiedź II – 1 i 2 z dnia 15 czerwca 2010 r.

⁽¹³⁾ Odpowiedź II – 1.2 z dnia 13 kwietnia 2010 r.

⁽¹⁴⁾ Odpowiedź z dnia 15 czerwca 2010 r.

- (49) W swoich opiniach dotyczących uwag zainteresowanych stron (zob. poniżej) władze portugalskie stwierdziły, że pożyczka w wysokości 450 mln EUR została wykorzystana w przejrzysty sposób w celu zapobieżenia systemowemu efektowi domina i pokrycia zobowiązań BPP zarejestrowanych w bilansie na dzień 24 listopada 2008 r.
- (50) Władze portugalskie odnotowują również, że Portugalia będzie dochodzić swoich praw w odniesieniu do zabezpieczenia związanego z gwarancją w ramach postępowania likwidacyjnego dotyczących BPP. Biorąc pod uwagę status Portugalii jako uprzywilejowanego wierzyciela BPP, władze portugalskie są przekonane, że będą w stanie odzyskać całą kwotę 450 mln EUR, którą wypłaciły bankom kredytującym. W tym względzie władze portugalskie zauważają, że wartość zabezpieczenia była, według stanu na dzień 7 maja 2010 r., o ponad 20 % wyższa niż całkowita kwota pożyczki zabezpieczonej gwarancją.
- (51) Jeżeli chodzi o zobowiązanie państwa do zrekompensovania strat w wysokości do 250 000 EUR w odniesieniu do klientów w ramach bezwzględnej rentowności, którzy przystąpili do FEI, Portugalia twierdzi, że zobowiązanie to nie stanowi pomocy państwa, ponieważ: (i) nie wiąże się z transferem żadnych zasobów państwowych do spółki zarządzającej FEI lub jakiegokolwiek innego podmiotu prowadzącego działalność na rynku; (ii) jest zwykłym i uznanym mechanizmem, który stanowi logiczne przedłużenie systemu rekompensowania inwestorów; (iii) nie wiąże się z uzyskaniem przez inwestorów, do których jest kierowany w sposób ogólny i wyłączny, żadnej korzyści gospodarczej, zgodnie z krajowymi i europejskimi wymogami prawnymi, lub z jakimkolwiek zakłóceniem konkurencji na rynku lub zakłóceniem stosunków między państwami członkowskimi.
- (52) Ponadto Portugalia twierdzi, że faktyczne płatności na rzecz klientów FEI wynikające z tego zobowiązania będą minimalne, jeżeli w ogóle będą dokonywane. Władze portugalskie uważają ubezpieczenie w wysokości 250 000 EUR za środek mający na celu wzbudzenie zaufania w klientach FEI, który nie doprowadzi jednak do rzeczywistej wypłaty w ramach większości scenariuszy. W ramach scenariusza konserwatywnego, opierającego się na założeniu, że wartość aktywów w FEI nieustannie maleje w ciągu czterech kolejnych lat z poziomu z października 2009 r., Portugalia obliczyła, że maksymalna wypłata przypadająca ma jednego klienta wyniosłaby około 68 000 EUR. W przypadku bardziej korzystnych scenariuszy w ogóle nie doszłoby do wypłaty.

5. UWAGI INNYCH ZAINTERESOWANYCH STRON

- (53) Zgodnie z art. 6 decyzji Komisji z dnia 10 listopada 2009 r. w sprawie wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego Komisja otrzymała w dniu 6 kwietnia 2010 r. uwagi od należycie określonych osób trzecich pragnących zachować anonimowość. W swoich uwagach dotyczących wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego zainteresowane strony zauważyły, że żaden z warunków, na jakich przyznana została gwarancja rządowa udzielona na zabezpieczenie pożyczki (maksymalny okres wynoszący sześć miesięcy i obowiązek przedłożenia planu restrukturyzacji), nie został spełniony. W związku z tym, zgodnie z przedłożonymi uwagami, pomoc była niezgodna z prawem i Komisja powinna nakazać Portugalii wstrzymanie gwarancji. Ponadto kwota 450 mln EUR została wykorzystana do spłacenia niektórych klientów BPP zamiast na restrukturyzację banku ze szkodą dla wszystkich pozostałych klientów.

6. OCENA

6.1. Kwalifikacja środków jako pomocy państwa

- (54) Zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE:

„Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi”.

- (55) Aby możliwe było zastosowanie art. 107 ust. 1 TFUE, możliwe powinno być przypisanie państwu środka pomocy, który przyznaje się przy użyciu zasobów państwowych oraz który wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi i zakłóca konkurencję na rynku wewnętrznym, poprzez udzielenie selektywnej korzyści niektórym przedsiębiorstwom.

6.1.1. Gwarancja rządowa udzielona na zabezpieczenie pożyczki w wysokości 450 mln EUR

- (56) Komisja przypomina, że ustaliła już w decyzji w sprawie pomocy na ratowanie z dnia 13 marca 2009 r., że gwarancja rządowa stanowi pomoc państwa⁽¹⁵⁾. Przedmiotowy środek jest finansowany przy użyciu zasobów państwowych, ponieważ polega na gwarancji rządowej przyznanej przez Portugalię. Zwrot dokonany przez państwo portugalskie dnia 13 maja 2010 r. na rzecz syndykatu bankowego (zob. motyw 42 powyżej) wyraźnie wskazuje, że wykorzystano zasoby państwowe.
- (57) W decyzji w sprawie pomocy na ratowanie z dnia 13 maja 2009 r.⁽¹⁶⁾ ustalono już również, że dzięki gwarancji rządowej warunki finansowe pożyczki otrzymanej przez BPP były korzystniejsze niż warunki uzyskiwane zwykle na rynku przez przedsiębiorstwa w podobnej sytuacji, o ile w ogóle takie pożyczki byłyby możliwe do uzyskania, co – jak przyznają władze portugalskie – byłoby mało prawdopodobne. W tym względzie w decyzji w sprawie pomocy na ratowanie stwierdzono już, że opłata odpowiadająca 20 punktom bazowym jest znacznie poniżej poziomu wynikającego z zastosowania zalecenia Europejskiego Banku Centralnego z dnia 20 października 2008 r. Mimo wysokiego poziomu zabezpieczenia Komisja stwierdziła, że poziom odpłatności za gwarancje rządowe jest znacznie niższy od poziomu zasadniczo uznawanego za odpowiedni dla banków znajdujących się w trudnej sytuacji. Przedmiotową odpłatność uznano za odpowiednią jedynie w okresie ratowania, pod warunkiem przedłożenia planu restrukturyzacji do dnia 5 czerwca 2009 r.

⁽¹⁵⁾ Motywy 21–24 decyzji.

⁽¹⁶⁾ Motywy 34, 38 i 39.

(58) W odróżnieniu od innych banków, niebędących beneficjentami gwarancji rządowej udzielonej na zabezpieczenie pożyczek, BPP uzyskał korzyść gospodarczą polegającą na tym, że poziom opłaty naliczonej z tytułu gwarancji rządowej był znacznie niższy od poziomu rynkowego.

(59) Nie można przyjąć wysuwanego przez władze portugalskie argumentu, że BPP nie prowadził działalności na rynku po dniu 1 grudnia 2008 r. Biorąc pod uwagę, że Bank Portugalii cofnął licencję bankową BPP dopiero dnia 15 kwietnia 2010 r., BPP mógł wejść lub ponownie wejść na rynek w krótkim czasie. Plany naprawy BPP przedłożone od grudnia 2008 r. do kwietnia 2009 r. wskazują na zdolność banku do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej w wyniku zastosowania środka pomocy na ratowanie. Biorąc pod uwagę działalność BPP oraz jego pozycję na krajowym i międzynarodowym rynku finansowym, korzyść ta może wpływać na konkurencję i wymianę handlową między państwami członkowskimi w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Dopiero 15 kwietnia 2010 r., wraz z cofnięciem licencji bankowej, BPP stracił wszelką możliwość ponownego wejścia na rynek i zakłócenia konkurencji oraz wpływania na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

(60) W związku z powyższym Komisja stwierdza, że dzięki gwarancji rządowej BPP odniósł korzyść gospodarczą związaną z zastosowaniem zasobów państwowych, które można przypisać Portugalii. Korzyść ta może wpływać na konkurencję i wymianę handlową między państwami członkowskimi w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. W związku z tym środek stanowi pomoc państwa.

6.1.2. Gwarancja w wysokości 250 000 EUR dla klientów FEI

(61) Jak wskazano wyżej, beneficjentami przedmiotowego środka są klienci BPP, którzy zainwestowali w produkty w ramach bezwzględnej rentowności i zdecydowali się przystąpić do FEI. Bez rozwiązania wdrożonego przez Portugalie klienci FEI mogliby nie otrzymać zwrotu środków lub, co bardziej prawdopodobne, otrzymać zwrot na kwotę niższą niż w ramach gwarancji. Według własnych oszacowań Portugalii zwrot uzyskany przez klientów FEI dzięki gwarancji jest prawdopodobnie wyższy. W związku z tym dzięki zastosowaniu przedmiotowego środka klienci FEI odnieśli korzyść.

(62) Sam fakt zdeponowania środków nie musi jednak stanowić działalności komercyjnej w rozumieniu zasad pomocy państwa i rzeczywiście, zgodnie z uwagami przedstawionymi przez Portugalie, większość uczestników FEI stanowią osoby fizyczne, niebędące przedsiębiorcami. Jeżeli jednak objęte gwarancją rządową kwoty w ramach FEI przynoszą korzyść przedsiębiorstwom, mogą one stanowić pomoc państwa.

(63) Dane liczbowe przedstawione przez Portugalie wskazują jednak wyraźnie, że wartość wypłat rządowych będzie znacznie niższa od pułapu *de minimis* wynoszącego

200 000 EUR w okresie trzech lat⁽¹⁷⁾, po uwzględnieniu pokrycia w ramach systemu rekompensat dla inwestorów i funduszu gwarancyjnego depozytów oraz prawdopodobnej wartości, jaką przy ostrożnym założeniu inwestorzy uzyskają z aktywów podstawowych.

6.2. Ocena zgodności w świetle art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE

6.2.1. Gwarancja rządowa udzielona na zabezpieczenie pożyczki w wysokości 450 mln EUR

(64) Portugalia twierdzi, że element pomocy powinno się poddać ocenie na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE, dzięki czemu Komisja mogłaby uznać pomoc za zgodną z rynkiem wewnętrznym, jeżeli ma ona na celu zaradzenie „poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego”. Komisja przypomina, że Sąd podkreślił konieczność stosowania przepisów art. 107 ust. 3 lit. b) w sposób zawężający i w celu rozwiązania kwestii zaburzeń w całej gospodarce państwa członkowskiego⁽¹⁸⁾.

(65) Komisja przyznała już, że obecny globalny kryzys finansowy może spowodować poważne zaburzenia w gospodarce państwa członkowskiego oraz że środki wspierające banki można uznać za mogące zaradzić tym zaburzeniom. Ocenę tę potwierdzają następujące dokumenty przyjęte przez Komisję: komunikat bankowy⁽¹⁹⁾, komunikat o dokapitalizowaniu⁽²⁰⁾, komunikat w sprawie aktywów o obniżonej wartości⁽²¹⁾ i komunikat w sprawie restrukturyzacji⁽²²⁾. W związku z tym art. 107 ust. 3 lit. b) może stanowić podstawę prawną do podjęcia środków pomocy w celu rozwiązania problemu kryzysu systemowego. Jeżeli chodzi konkretnie o gospodarkę portugalską, stanowił on również właściwą

⁽¹⁷⁾ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* (Dz.U. L 379 z 28.12.2006, s.5).

⁽¹⁸⁾ W odniesieniu do zasad zob. sprawy połączone T-132/96 i T-143/96 Freistaat Sachsen i Volkswagen AG przeciwko Komisji [1999] Rec. II-3663, pkt 167, uwzględnione w decyzji Komisji z dnia 20 maja 1998 r. w sprawie C 47/1996, Crédit Lyonnais (Dz.U. L 221 z 8.8.1998, s. 28, pkt 10.1), decyzji Komisji z dnia 18 lutego 2004 r. w sprawie C 28/02 Bankgesellschaft Berlin (Dz.U. L 116 z 4.5.2005, s. 1, motyw 153 i nast.) i w decyzji Komisji z dnia 27 lutego 2007 r. w sprawie C 50/06 BAWAG (Dz.U. L 83 z 26.3.2008, s. 7, motyw 166). Zob. także decyzja Komisji z dnia 5 grudnia 2007 r. w sprawie NN 70/07, Northern Rock (Dz.U. C 43 z 16.2.2008, s. 1), decyzja Komisji z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie NN 25/08 Pomoc na ratowanie dla WestLB (Dz.U. C 189 z 26.7.2008, s. 3) i decyzja Komisji z dnia 4 czerwca 2008 r. w sprawie C 9/08 SachsenLB (Dz.U. L 104 z 24.4.2009, s. 34).

⁽¹⁹⁾ Komunikat w sprawie zastosowania zasad pomocy państwa do środków podjętych w odniesieniu do instytucji finansowych w kontekście obecnego, globalnego kryzysu finansowego (Dz.U. C 270 z 25.10.2008, s. 8).

⁽²⁰⁾ Komunikat Komisji – Dokapitalizowanie instytucji finansowych w związku z obecnym kryzysem finansowym: ograniczenie pomocy do niezbędnego minimum oraz mechanizmy zabezpieczające przez nadmiernym zakłóceniem konkurencji (Dz.U. C 10 z 15.1.2009, s. 2).

⁽²¹⁾ Komunikat Komisji w sprawie postępowania z aktywami o obniżonej wartości we wspólnotowym sektorze bankowym (Dz.U. C 72 z 26.3.2009, s. 1).

⁽²²⁾ Komunikat Komisji w sprawie przywrócenia rentowności i oceny środków restrukturyzacyjnych stosowanych w sektorze finansowym w dobie kryzysu zgodnie z regułami pomocy państwa (Dz.U. C 195 z 19.8.2009, s. 9).

podstawę prawną różnych decyzji Komisji zatwierdzających środki podjęte przez władze portugalskie w celu zwalczania kryzysu finansowego, w szczególności zatwierdzenia przez nią portugalskiego programu dokapitalizowania oraz jego przedłużenia; ostatnią taką decyzję podjęto w marcu 2010 r. ⁽²³⁾.

- (66) Jeżeli chodzi o przedmiotową sprawę, Komisja zwraca również uwagę, że w wydanej przez nią decyzji w sprawie pomocy na ratowanie oceniono możliwość zastosowania art. 107 ust. 3 lit. b) i uznano, że przepis ten ma zastosowanie, ponieważ niewypełnienie przez BPP jego zobowiązań finansowych mogło negatywnie wpłynąć na cały system finansowy Portugalii (zob. motyw 33–45 decyzji w sprawie pomocy na ratowanie).
- (67) Jak wskazano w motywach 30–32 powyżej, mimo ponawianych żądań i urzędowego nakazu przekazania informacji Portugalia nie przedłożyła planu restrukturyzacji i dwukrotnie rozszerzyła gwarancję bez uprzedniego zgłoszenia do Komisji i nie uzyskawszy jej zgody.
- (68) Nie można przyjąć argumentu władz portugalskich, iż Komisja wiedziała, że na mocy umowy gwarancję można przyznać na okres dwóch lat oraz że gwarancja rządowa nie była przedmiotem żadnej istotnej zmiany. Zgodnie z decyzją w sprawie pomocy na ratowanie zatwierdzenie gwarancji rządowej wiązało się z realizacją podjętego przez władze portugalskie zobowiązania, że przedłożą plan restrukturyzacji w terminie sześciu miesięcy. Władze portugalskie nie dotrzymały tego zobowiązania.
- (69) Ponadto fakt, że w umowie określono warunki odnowienia gwarancji rządowej na podstawie decyzji podjętej przez syndykat bankowy i BPP, nie może zwalniać Portugalii ze ściśle i wyraźnie określonych obowiązków wynikających ze zobowiązań, które podjęła wobec Komisji i na których oparto decyzję w sprawie pomocy na ratowanie, ani z jej obowiązków wynikających z art. 108 ust. 3 TFUE.
- (70) Stanowiska Portugalii na temat obowiązku przedłożenia planu restrukturyzacji, zgodnie z którym jej jedynym obowiązkiem było przekazanie planu Komisji, nie można przyjąć również w świetle zobowiązań, na których oparto decyzję w sprawie pomocy na ratowanie. W każdym razie pozostaje faktem, że planu restrukturyzacji nie przedłożono w wymaganym terminie określonym w decyzji w sprawie pomocy na ratowanie i w związku z tym nie utrzymano ważności podstawy zatwierdzenia.

⁽²³⁾ Zob. zatwierdzenie programu dokapitalizowania instytucji kredytowych w Portugalii, decyzja Komisji z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie N 556/08 (Dz.U. C 152 z 7.7.2009, s. 4, w szczególności motyw 65–67) oraz jego przedłużenie w decyzji Komisji z dnia 17 marca 2010 r. w sprawie N 80/10 (Dz.U. C 119 z 7.5.2010, s. 2).

(71) Z powyższego wynika, że kwota, na jaką wyceniono gwarancję, znajdowała się poniżej poziomu, którego zasadniczo wymaga się zgodnie z komunikatem bankowym, aby pomoc można było uznać za zgodną, oraz że Komisja zatwierdziła ten poziom wyceny jedynie w decyzji w sprawie pomocy na ratowanie na podstawie zobowiązania dotyczącego przedłożenia przez Portugalię planu restrukturyzacji lub likwidacji, który w odpowiedni sposób zminimalizowałby stopień zakłócenia konkurencji. Do dnia 5 czerwca 2009 r. nie przedłożono takiego planu, w związku z czym Komisja stwierdza, że ani gwarancja przyznana przez Portugalię dnia 5 grudnia 2008 r., ani jej kontynuacja po dniu 5 czerwca 2009 r. nie są zgodne z rynkiem wewnętrznym.

(72) Chociaż Portugalia nie przedłożyła planu restrukturyzacji BPP, władze portugalskie przekazały informacje świadczące o tym, że postępowanie likwidacyjne, które wszczęto dnia 15 kwietnia 2010 r. wraz z cofnięciem licencji bankowej BPP, doprowadzi do jego likwidacji. Ponadto jedyną rekompensatą, jaką otrzymają akcjonariusze BPP będą środki uzyskane w wyniku samego postępowania likwidacyjnego. Na podstawie tych informacji Komisja uznaje, że w przyszłości nie wystąpi ryzyko zakłócenia konkurencji w związku z BPP. Wniosek ten nie może jednak zaradzić niezgodności środka przyznanego przez Portugalię w odniesieniu do okresu od dnia 5 grudnia 2008 r. do dnia 15 kwietnia 2010 r.

Kwota pomocy

(73) W celu określenia rynkowej wartości odsetek od pożyczki Komisja przeprowadziła ocenę w oparciu o komunikat Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych ⁽²⁴⁾. Komisja ustanawia stopy referencyjne, które mają odzwierciedlać średni poziom stóp procentowych obowiązujących na rynku w odniesieniu do pożyczek średnio- i długoterminowych ze zwykłym zabezpieczeniem. Omawiana stopa referencyjna jest więc stopą wyjściową, którą można podnieść w sytuacjach związanych z konkretnym ryzykiem, na przykład w przypadku przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji lub jeżeli nie zapewniono zabezpieczenia zwykle wymaganego przez banki. W wyjątkowych okolicznościach wartość elementu pomocy w ramach gwarancji może okazać się równie wysoka, jak kwota faktycznie zabezpieczana przez tę gwarancję.

(74) Dzięki gwarancji warunki finansowe pożyczki uzyskanej przez BPP były korzystniejsze niż warunki zwykle obowiązujące na rynkach finansowych. Komisja uważa, że wartość elementu pomocy w gwarancji można przedstawić jako różnicę między stopą procentową, którą BPP musiałby zapłacić za pożyczkę na warunkach rynkowych, tj. bez gwarancji, a stopą procentową faktycznie zastosowanej do udzielonej pożyczki z zabezpieczeniem w postaci gwarancji. Można uznać, że różnica ta odpowiada stopie zysku, jakiej działający na zasadach rynkowych gwarant zażądałby za udzielenie gwarancji.

⁽²⁴⁾ Dz.U. C 14 z 19.1.2008, s. 6.

- (75) W niniejszym przypadku Komisja uznaje, że bez gwarancji BPP musiałyby zapłacić kwotę odpowiadającą stopie procentowej co najmniej równą stopie referencyjnej powiększonej o 400 punktów bazowych, ponieważ był on przedsiębiorstwem znajdującym się w trudnej sytuacji zapewniającym wysoki poziom zabezpieczenia. Komisja uważa, że marża w wysokości 400 punktów bazowych jest właściwa, biorąc pod uwagę wysoki poziom zabezpieczenia pożyczki (zob. motyw 17), dzięki któremu wzrasta prawdopodobieństwo, że pożyczkodawca będzie miał możliwość odzyskania co najmniej części pożyczonych środków, niezależnie od złej sytuacji finansowej BPP. Wartość elementu pomocy w gwarancji wynika więc z różnicy między stopą referencyjną powiększoną o 400 punktów bazowych a stopą procentową zastosowaną do udzielonej pożyczki z zabezpieczeniem w postaci gwarancji (tj. EURIBOR + 100 punktów bazowych), po odliczeniu kwoty faktycznie zapłaconej za gwarancję, tj. 20 punktów bazowych.
- (76) W tym kontekście Komisja zwraca również uwagę, że Portugalia stwierdziła, iż wniosła już niezbędne roszczenia w celu wyegzekwowania uprzywilejowanej pozycji i prawa pierwszeństwa w odniesieniu do zabezpieczenia, które przysługują jej wobec BPP, i będzie kontynuować te roszczenia aż do odzyskania pełnej kwoty pożyczki⁽²⁵⁾. Komisja uznaje, że Portugalia ma obowiązek podejmowania tych działań w celu wyegzekwowania postanowień umowy gwarancyjnej; wszelki brak wyegzekwowania praw Portugalii w odniesieniu do zabezpieczenia w celu odzyskania pełnej kwoty pożyczki stanowiłby pomoc państwa na rzecz BPP.

6.3. Wykorzystanie pożyczki w wysokości 450 mln EUR przez BPP

- (77) Zainteresowana osoba trzecia, która przedstawiła uwagi odnośnie do decyzji Komisji o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego, stwierdziła, że pożyczkę w wysokości 450 mln EUR wykorzystano do spłacenia niektórych klientów BPP, zamiast na restrukturyzację banku ze szkodą dla wszystkich pozostałych klientów. Komisja otrzymała od władz portugalskich informację, z której wynika, że pożyczkę wykorzystano do spłacenia wierzycieli BPP, których kredyty były wymagalne lub których linie kredytowe wygasły i którzy podjęli decyzję o nieprzedłużeniu kredytów lub nieodnowieniu linii kredytowych. Komisja nie znalazła żadnych dowodów na poparcie zarzutów ze strony zainteresowanej osoby trzeciej.

7. WNIOSEK

- (78) W związku z powyższym Komisja stwierdza, że gwarancja rządowa udzielona BPP stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, której nie można uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym.

8. ODZYSKANIE POMOCY

- (79) Zgodnie z art. 14 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 659/1999, w przypadku gdy podjęte zostały decyzje negatywne w sprawach pomocy przyznanej niezgodnie z prawem, Komisja podejmuje decyzję, że zainteresowane państwo członkowskie podejmie wszelkie konieczne środki w celu odzyskania pomocy od beneficjenta.

Obowiązek odzyskania dotyczy tylko pomocy, która jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym.

- (80) Odzyskanie ma na celu przywrócenie stanu rzeczy istniejącego przed przyznaniem pomocy. Następuje to w momencie zwrócenia pomocy niezgodnej z prawem przez BPP, który tym samym traci korzyści posiadane względem konkurentów. Wysokość kwoty podlegającej odzyskaniu należy ustalić na takim poziomie, aby wyeliminować uzyskaną przez BPP korzyść gospodarczą.
- (81) Zgodnie z pkt 3.1 obwieszczenia Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji (zwanego dalej „obwieszczeniem Komisji w sprawie gwarancji”)⁽²⁶⁾, w przypadku indywidualnej gwarancji rządowej element pomocy musi zostać oszacowany przez odniesienie do warunków udzielenia gwarancji i pożyczki. W świetle poważnych trudności finansowych banku BPP, w momencie udzielania gwarancji prawdopodobieństwo uzyskania przez przedsiębiorstwo pożyczki bankowej na rynku bez interwencji ze strony państwa było bardzo małe.
- (82) W celu dokładnego określenia ilościowego pomocy, przy założeniu, że określenie odpowiedniej ceny rynkowej w odniesieniu do odpłatności w ramach gwarancji rządowej nie jest możliwe, należy określić racjonalny punkt odniesienia. Jak określono w pkt 3.2 tiret pierwsze obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji, „równowartość dotacji gotówkowej” w ramach gwarancji udzielonej na zabezpieczenie pożyczki w danym roku może zostać obliczona w takim sam sposób jak równowartość dotacji w ramach pożyczki uprzywilejowanej. Dlatego kwotę pomocy można obliczyć jako różnicę między teoretyczną rynkową stopą procentową a stopą procentową uzyskaną dzięki gwarancji rządowej, po odjęciu wszystkich zapłaconych marż.
- (83) W przedmiotowej sprawie, uwzględniając trudną sytuację finansową BPP i biorąc pod uwagę ustanowione zabezpieczenie, BPP powinien uiścić z tytułu pożyczki udzielonej na warunkach rynkowych, tj. bez gwarancji, kwotę odpowiadającą referencyjnej stopie procentowej powiększonej o premię z tytułu ryzyka w wysokości 400 punktów bazowych. Kwotę pomocy należy w związku z tym obliczyć jako różnicę między tą teoretyczną stopą rynkową a stopą procentową faktycznie zastosowaną do pożyczki z zabezpieczeniem w postaci gwarancji (tj. EURIBOR + 100 punktów bazowych), po odliczeniu kwoty faktycznie zapłaconej za gwarancję, tj. 20 punktów bazowych.
- (84) Jeżeli chodzi o pełną kwotę samej pożyczki, według władz portugalskich państwo portugalskie podjęło jak do tej pory wszelkie niezbędne środki i działania mające na celu wyegzekwowanie praw pierwszeństwa przysługujących mu w odniesieniu do zabezpieczenia ustanowionego ze strony BPP (którego szacunkowa wartość jest znacznie wyższa od wartości pożyczki)⁽²⁷⁾. Komisja zakłada, że państwo portugalskie będzie nadal egzekwowało te prawa, uzyskując tym samym pełną kwotę pożyczki w ramach procesu likwidacji, zgodnie ze swoim oświadczeniem zawartym w odpowiedzi z dnia 15 czerwca 2010 r.⁽²⁸⁾

⁽²⁶⁾ Dz.U. C 155 z 20.6.2008, s. 10.

⁽²⁷⁾ Zob. s. 8 odpowiedzi władz portugalskich z dnia 15 czerwca 2010 r.

⁽²⁸⁾ Zob. s. 13.

⁽²⁵⁾ Zob. s. 8 i 13 odpowiedzi z dnia 15 czerwca 2010 r.

(85) Kwota, o której mowa w motywie 83, stanowi kwotę podlegającą zwrotowi, powiększoną o odsetki narosłe od tej kwoty od dnia, w którym pomoc została przekazana do dyspozycji beneficjenta (5 grudnia 2008 r.), do dnia jej faktycznego odzyskania. Odsetki te nie mogą być niższe niż kwota obliczona zgodnie z art. 9 rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ⁽²⁹⁾,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Pomoc państwa przyznana w ramach gwarancji dotyczącej pożyczki w wysokości 450 mln EUR, która została w sposób niezgodny z prawem i z naruszeniem art. 108 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przyznana przez Portugalię na rzecz Banco Privado Português, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym.

Artykuł 2

1. Portugalia musi odzyskać od beneficjenta pomoc, o której mowa w art. 1.
2. Do kwot podlegających zwrotowi dolicza się odsetki począwszy od dnia, w którym pomoc została przekazana do dyspozycji beneficjenta, do dnia jej faktycznego odzyskania.
3. Odsetki nalicza się narastająco zgodnie z przepisami rozdziału V rozporządzenia (WE) nr 794/2004.

Artykuł 3

1. Odzyskanie pomocy, o której mowa w art. 1, odbywa się w sposób bezzwłoczny i skuteczny.
2. Portugalia zapewnia wykonanie niniejszej decyzji w terminie czterech miesięcy od daty jej notyfikacji.

Artykuł 4

1. W terminie dwóch miesięcy od daty notyfikacji niniejszej decyzji Portugalia przekazuje Komisji następujące informacje:

- a) wysokość łącznej kwoty (kwoty głównej i odsetek od zwracanej pomocy) do odzyskania od beneficjenta;
- b) szczegółowy opis środków już podjętych oraz środków planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji;
- c) dokumenty potwierdzające, że państwo portugalskie wyegzekwowało przysługujące mu prawa pierwszeństwa w odniesieniu do zabezpieczenia zaproponowanego przez Banco Privado Português w ramach gwarancji.

2. Do momentu całkowitego odzyskania pomocy, o której mowa w art. 1, Portugalia na bieżąco informuje Komisję o kolejnych środkach podejmowanych na szczeblu krajowym w celu wykonania niniejszej decyzji. Na wniosek Komisji Portugalia bezzwłocznie przedstawia informacje o środkach już podjętych oraz środkach planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji. Portugalia dostarcza również szczegółowe informacje o kwocie pomocy oraz odsetkach już odzyskanych od beneficjenta.

Artykuł 5

Niniejsza decyzja skierowana jest do Republiki Portugalskiej.

Sporządzono w Brukseli dnia 20 lipca 2010 r.

W imieniu Komisji
Joaquín ALMUNIA
Wiceprzewodniczący

⁽²⁹⁾ Dz.U. L 140 z 30.4.2004, s. 1.